

Umelecké jazykové prostriedky

Umelecké jazykové prostriedky sa používa v bežnej komunikácii, ale aj umeleckej komunikácii.

Delenie umeleckých jazykových prostriedkov

1. **Trópy**- nepriamo označujú osoby, javy, veci na základe podobnosti
2. **Figúry**- sú založené na opakovaní hlások a slov

Rozdelenie trópov

A) **Epiteta** sú básnické prívlastky.

Príklady epitet: červený mesiac, rýchle nohy, červené líčka, zlatisté lístie, statný strom

B) **Zdrobneniny**- je to citovo zafarbené pomenovanie osôb, vecí, zvierat, javov a duševných stavov.

Príklady zdrobnenín: miláčik, psík, palček, koláčik, Peťko, mráčik, knižočka, vtáčik, trošku, čísielko, palček

C) **Personifikácia** je prenesenie vlastnosti živých vecí (osôb) na neživé veci (predmety, javy, zvieratá)

Príklady personifikácii: slnko sa smeje, rádio zahučalo, vietor zahvízdal, vták spieva, strom osirel

D) **Metafora** je využívanie vonkajších podobnosti na pomenovanie vlastnosti osôb, vecí, javov, zvierat a duševných stavov

Príklady metafor: čas beží, roľa horela, slnko sadá

E) **Prirovnanie:** priblíženie vlastnosti osôb, vecí, javov, zvierat k vlastnostiam iných osôb, vecí, javov, zvierat

Príklady prirovnaní: statný ako dub, rýchly ako strela, pomalý ako slimák, múdry ako sova, oči ako studničky, rapoce ako straka, usmievavý ako slnko, biely ako stena

F) **Eufemizmus:** je zjemňujúce pomenovanie

Príklad eufemizmu: zaspal naveky, odišiel do večnosti- zomrel

G) **Irónia**- je spôsob vyjadrovania, pri ktorej človek v skutočnosti hovorí iné ako si myslí

Príklad irónie: Ach, ty si taký šťastný (v skutočnosti ten človek si myslí o druhom človeku, že je smutný), Ach ty si vyrástol (v skutočnosti ten človek si myslí o druhom človeku, že je nízky)), Ach ako si pekne spapal (v skutočnosti, ten človek si myslí o druhom človeku, že vôbec nezjedol)

H) **Hyperbola**- je umelecký jazykový prostriedok, ktorý sa používa na zveličovanie

Príklady hyperboly: Nevidel som ťa sto rokov. Tá udalosť je stará ako Praha. Si taký vysoký, že by si prerástol dub.

I) **Symbol**- prirovnanie určitého stavu k určitému predmetu

Príklady symbolu: láska- srdce, kríž- kresťanstvo, škola- zvonček, fajčiar- cigareta, leto- slnko, zima- sneh

J) **Synekdocha**- je zámena pomenovanie časti za pomenovanie celku

Príklad synekdochy: Ani noha neprišla

K) **Metonymia**- je zámena pomenovania celku za pomenovanie časti

Príklady metonómie: dedina mlčala, milujem Bethovena, pozeral som sa na Vlhovú, štadión zakričal

Rozdelenie figúr

A) **Anafora** je opakovanie slov alebo výrazu na začiatku verša. Anafora sa nazýva v pesničkách aj refrén

Príklad anafory: 1. verš- Kým vieš snívať, 2. verš- Kým vieš snívať

B) **Epizeuxa** je opakovanie slov alebo výrazu za sebou

Príklad epizeuxy: hory, hory, slnko, slnko, matka, matka

C) **Epifora** je opakovanie slov alebo výrazu na konci verša

D) **Apostrofa** je rečnícke pomenovanie, oslovenie neprítomnej osoby alebo javu

Príklad apostrofy: ty štedrý deň, ty tajomný ostrov

E) **Aliterácia**- je opakovanie hlások na začiatku nasledujúcich slov

Príklad aliterácie: Básnik býval bežne bystrý, statný spolužiak sedel sám

F) Oxymoron je spojenie slova so slovným spojením opačného významu

Príklad oxymoronu: láska neláskavá, silák nesilný, dlháň nedlhý, spravodlivosť nespravodlivá,

G) Apoziopéza je nedokončenie myšlienky alebo výpovede

H) Pleonazmus: hromadenie synonym za účelom zdôraznenia významu

Príklad pleonazmu: bystrý, mudrý, inteligentný

I) Paradoxon je na prvý pohľad nezmyselná výpoveď, myšlienka

Príklad paradoxnou: Mladosť je večná, táto noc nekončí, staroba je plná sily a energie

J) Inverzia- je neobvyklé usporiadanie slov vo vete

Príklad inverzie: Koľko máš rokov?- **Rokov máš koľko?**, Chceš byť na vrchole- **Vrchole na chceš byť?**

Špeciálnym jazykovým umeleckým prostriedkom je básnická otázka- je to otázka básnika, na ktorú si nevyžaduje odpoveď

Príklady básnickej otázky: Aké sú tie hory vysoké?, Čo robili tí slovenskí junáci? Koľkokrát v Tatrách zahrmelo?, Ako je to so slovenským národom v týchto pohnutých časoch?